

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 1 (24)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Ansökningsobjekt: Kandidatprogrammet för samhälle i förändring

Datum och tid: 10.5.2019 kl. 10.00–15.00

Skriv ditt namn och dina personuppgifter med tryckbokstäver.

Skriv ditt namn med latinska bokstäver (abcd...), inte till exempel med kyrilliska bokstäver (абгд...).

Om du inte har en finländsk personbeteckning, skriver du istället din födelsetid.

Efternamn	
Förnamn (alla)	
Personbeteckning	
E-postadress	
Telefon	

Kontrollera med hjälp av sidnumren att du har fått alla sidor.

Skriv din namnteckning i fältet nedan för att visa att du har kontrollerat ovan nämnda saker.

Namnteckning	
--------------	--

Om du vill att dina provsvar bedöms, lämna det nedanstående fältet tomt.

Om du inte vill att dina provsvar bedöms, skriv följande text i fältet nedan: "*Jag vill inte att mina provsvar bedöms*". I detta fall får du noll poäng i provet.

Att avstå från bedömning	
--------------------------	--

När du vill lämna in ditt prov

Kom ihåg att skriva din namnteckning på provkompendiets titelblad, samt ditt namn på alla sidor där detta begärs. När du går för att lämna in provet, ta med alla dina saker från din plats. Lämna in alla papper, också konceptpappret även om du har lämnat vissa eller alla uppgifter obesvarade. Bevisa din identitet när du lämnar in provpappren. Övervakaren antecknar att du deltagit i provet samt lämnat in provpappren i deltagarlistan. Övervakaren kan ge dig ett separat intyg över att du deltagit i provet om du behöver ett sådant.

Läs noggrant igenom alla anvisningar

- Kontrollera att ditt provkompendium utöver titelbladet och anvisningarna (s. 1–2) innehåller följande sidor:
  - ett skilt papper med provfrågorna på finska (s. 3-4)
  - andelen för litteraturfrågorna (s. 5-12)
  - andelen för materialfrågorna (s. 13-24)
  - ett skilt knippe som innehåller material 1-4 (15 s.)
  - ett konceptpapper för egna anteckningar
- Kontrollera att du har skrivit ditt namn och din personbeteckning på alla svarsblanketter.
- Svara på frågorna klart och tydligt så som det står i boken och/eller materialet. Var noggrann med att svara på varje fråga utgående från rätt material.
- Skriv dina provsvar
  - på svenska eller finska.
  - på provkompendiet. Skriv varje svar i frågans svarsfält. Anteckningar som skrivits utanför svarsfältet beaktas inte i bedömningen.
  - med blyertspenna och med tydlig handstil. Otydliga anteckningar bedöms enligt det alternativet som ger minst poäng.
- Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar, beaktas endast det svar som ger minst poäng.
- Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen. Du har fått ett konceptpappersark. Du kan få mera konceptpapper av övervakaren.
- Placera ditt provmaterial så att deltagare som sitter nära dig inte kan se dina svar och anteckningar.

Poäng

Urvalsprovet poängsätts på skalan 0-36. Om det ges poäng separat per uppgift/del, anges detta vid uppgiften/delen. En förutsättning för antagning är att den sökande får minst 8 poäng i litteraturprovet och minst 11 poäng i det materialbaserade provet. Om poängtalet i litteraturprovet är mindre än 8 poäng bedöms inte det materialbaserade provet.

Uppgifterna bedöms alltid enligt de uppgiftsvisa bedömningskriterierna utan att man jämför uppgiftens svar med de andra uppgifternas svar. Du kan alltså inte i ditt svar hänvisa till vad du svarat på de andra provfrågorna.

Frågorna på finska i urvalsprovet i samhälle i förändring 2019

Kirjallisuuskysymykset

Kirjana J.R. McNeill and Peter Engelke, *The Great Acceleration. An Environmental History of the Anthropocene since 1945.* The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England 2016.

Kysymys 1

Miten ihmisen toiminta on vaikuttanut biodiversiteettiin? Pohdi kirjan esimerkkien perusteella. (7 p.)

Kysymys 2

Kerro lyhyesti (annettuun tilaan) mitä käsitteellä/asialla tarkoitetaan.

1. Antroposeeni (the Anthropocene) (1 p.)
2. Kiihtyvän kasvun aika (the Great Acceleration) (1 p)
3. Biogeokemialliset syklit (Biogeochemical cycles) (1 p.)
4. Kestävä kehitys ja sen alkuperä (Sustainable Development and its origin) (1 p.)
5. Montrealin pöytäkirja – ajankohta, tausta ja vaikutukset (1 p.)
6. Kioton sopimus ja Venäjän suhtautuminen siihen (1 p.)
7. Kerro minkä ympäristöpoliittisen huolen seuraavat kirjat herättivät (1 p.)
  - a. John Kenneth Galbraith, *The Affluent Society (Runsauden Yhteiskunta)* 1958
  - b. Rachel Carson, *Silent Spring (Hiljainen Kevät)* 1962
  - c. Thor Heyerdal, *The Ra Expedition (Kaislaveneellä yli Atlantin)* 1971
  - d. Rooman Klubi, *Limits to Growth (Kasvun Rajat)* 1972

Aineistokysymykset

Aineisto 1

Kymmenen suomalaista maalausta

Aineisto 2

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe 1.1.2015, 1.1.2016 ja 1.1.2017

Aineisto 3

Kuvio Armed Conflict by Type, 1946–2017

Aineisto 4

Kolme valokuvaa

Kysymys 3

Luettele kuvien 1–10 ja annettujen teostietojen pohjalta (aineisto 1), mitä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja muutosprosesseja voi havainnoida aikalaisnäkyymiä esittelevän kuvataiteen kautta. Totea lyhyesti, miten kukin ilmiö ja sen mahdollinen muutos näkyvät kuvissa. Huomaa, että yhdessä kuvassa voi esiintyä useita ilmiöitä ja että sama ilmiö voi esiintyä useassa kuvassa, joten laadi luettelo ilmiö kerrallaan. (5 p.)

Kysymys 4

Selosta millaisten temaattisten ja maantieteellisten painotusten kautta tasavallan presidentti Sauli Niinistö tarkasteli oheisissa uudenvuodenpuheissaan (aineisto 2) Suomen asemaa ja tavoitteita sekä niiden muuttumista suhteessa muuhun maailmaan. (6 p.)

Kysymys 5

Arvioi oheisen kuvion (aineisto 3) perusteella, miten aseellisten konfliktien kokonaismäärä ja konfliktien tyypit ovat muuttuneet kylmän sodan aikana (1947–1991) ja sen jälkeen. (4 p)

Aseellisten konfliktien tyyppejä:

Extrastate, valtion alueen ulkopuolinen konflikti, esim. siirtomaasota

Interstate, valtioiden välinen sota

Internationalized intrastate, valtion sisäinen konflikti johon ulkomaat osallistuvat

Intrastate, valtion sisäinen konflikti eli sisällissota

Kysymys 6

Arvioi, miten gender-roolien ja -identiteettien muutos käy ilmi kuvista 1–3 (aineisto 4)

a) yksilöiden tasolla, b) instituutionaalisella tasolla, c) ideologioiden ja oppien tasolla ja d) symbolisella tasolla. (7 p.)

Skriv inte på denna sida!

Fråga 2

Berätta kort (i det angivna utrymmet) vad följande begrepp/saker betyder. **Skriv inte utanför raderna!**

2.1. Antropocen (the Anthropocene) (1 p.)

2.2. Den stora accelerationens tid (the Great Acceleration) (1 p)

2.3. Biogeokemiska cykler (Biogeochemical cycles) (1 p.)

2.4. Hållbar utveckling och dess ursprung (Sustainable Development and its origin) (1 p.)

2.5. Montrealprotokollet – tidpunkt, ursprung och verkan (1 p.)

2.6. Kyotoprotokollet och Rysslands inställning till det (1 p.)

2.7. Berätta vilken miljöpolitisk farhåga följande böcker ingav (1 p.) **Skriv inte utanför raderna!**

a. John Kenneth Galbraith, *The Affluent Society* (*Överflödets samhälle*) 1958

---

b. Rachel Carson, *Silent Spring* (*Tyst vår*) 1962

---

c. Thor Heyerdal, *The Ra Expedition* (*Expedition Ra*) 1971

---

d. Rooman Klubi, *Limits to Growth* (*Tillväxtens gränser*) 1972

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 13 (24)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Materialbaserat prov

Material 1

Tio finska målningar

Material 2

Republikens president Sauli Niinistö's nyårstal 1.1.2015, 1.1.2016 och 1.1.2017

Material 3

Figur: Armed Conflict by Type, 1946–2017

Material 4

Tre bilder

Skriv inte på denna sida!

Republikens president Sauli Niinistös nyårstal 1.1.2015

Medborgare,

det gångna året har gett oss många goda minnen, men också minnen som inte ens tiden nödvändigtvis förgyller. Tre stora frågor sysselsätter nu våra tankar: säkerheten, ekonomin och miljön.

Vi såg att Europa trots allt inte är fridens hemvist. Konflikten i Ukraina och Rysslands agerande i landet visade detta. Vi lärde oss också att ekonomin inte alltid repar sig bara genom att vi väntar på följande tillväxtperiod. Och vi fick kalla kårar då vi läste att den uppvärmning som klimatförändringen förorsakar känns av speciellt här i Finland.

Från en tid av finjusteringar har vi alltså återgått till de grundläggande frågorna. Det är detta som vår egen verksamhet och våra egna mål bör utgå från.

Katastrofen i Ukraina, som redan krävt flera tusen människoliv, har fört oss tillbaka i tiden – till frågan om krig och fred. Krig är inte bara nyheter från fjärran land, nu är det verklighet i Europa.

Finlands linje i fråga om händelserna i Ukraina har från början varit klart konsekvent. Vi fördömde Rysslands olagliga annektering av Krim genast efter att det hänt och därefter Rysslands agerande i östra Ukraina. Vi har gjort detta tillsammans med EU, men också i våra egna direkta kontakter med Ryssland. Vi fördömer de olagliga annekteringarna, det olagliga bruket av vapenmakt och försöken att begränsa staters självbestämmanderätt. En sådan verksamhet för endast med sig fara och spänningar överallt. Även om makt en gång i tiden varit likställd med vapenmakt, skapar vapenmakt i dag endast kaos.

Krisen i Ukraina har lett till en ny slags motsättning mellan väst och Ryssland. Den ökade spänningen avspeglar sig även på Finlands närområden, även om vi inte själva är hotade. För Ukraina är en fredlig lösning nödvändig, och för oss alla är det lika nödvändigt att bryta spiralen av motsättningar. Därför stöder och söker Finland åtgärder för att finna en lösning.

Under alla tider är och förblir Ryssland Finlands granne. Vår utgångspunkt har varit att bibehålla en tät dialog mellan våra länder. Vi strävar efter att främja försöken att lösa konflikten och att fortsätta allt samarbete som under dessa förhållanden är möjligt. Ryssland vet mycket väl att Finland är och förblir en del av väst.

Genom sin utrikes- och säkerhetspolitik säkerställer Finland sin existens: finländarnas frihet, säkerhet och välfärd. Finlands linje är en aktiv stabilitetspolitik, som syftar till att trygga Nordeuropas stabilitet och motverka att det uppstår ett mer omfattande motsättningsförhållande. Finland har en viktig roll i sitt eget närområde.

Finland har, som ett av få europeiska länder, även efter kalla kriget sett en militär konflikt som en möjlig hotbild och bevarat den försvarsförmåga som detta kräver. Detta har varit en hållbar lösning. Utmaningen ligger dock i att säkerställa ett trovärdigt försvar som samtidigt motsvarar det förändrade läget och även överraskande hotbilder. Det är inte möjligt utan betydande extra satsningar.

Det västliga partnerskapet är en av pelarna i Finlands säkerhet. EU-medlemskapet är en viktig säkerhetslösning för Finland, även om det kanske inte duger som försvarslösning. Det är omöjligt att tänka sig att unionen stillatigande skulle åse kränkningar mot ett

medlemsland och mot unionens territorium. Av den union som skapats på en basen av fred och frihet skulle då inte återstå annat än ett byggnadskomplex utan stenfot. Visserligen har EU redan nu sina egna, framför allt ekonomiska, kraftmetoder, och de har effekt.

Från början av min ämbetsperiod har jag betonat ett bilateralt försvarssamarbete med Sverige. Det utvecklas tillsammans, steg för steg. Båda länderna är mycket engagerade i detta arbete och under det kommande året väntar vi oss nya konkreta projekt. Vi har också fört vårt Natopartnerskap till en ny nivå och fortsätter med detta arbete. Det säger sig självt att det alltid är möjligt att ansöka om medlemskap, om vi så önskar.

Ärade finländare,

vi är ett stabilt samfund, rentav klassificerat som världsetta, vi har fortfarande de grundläggande förutsättningarna för ett gott liv. Vi har värnat social sammanhållning och bör göra det även i fortsättningen. Alla ska få vara med. Det gemensamma bästa är vår viktigaste naturresurs.

Problemet är att grunderna för vår ekonomi nu håller på att bli bräckligare. Under årens lopp har vi täckt spåren genom att sätta vår tillit till en tillväxt som snart ska börja eller genom att täcka de offentliga utgifterna med lån, men nu är tiden inne för en öppen och grundlig renovering. Det är klart att vi konfronteras med mycket nytt; tekniken, automationen, produktions- och arbetssätten förändras. Samma mänskliga lagbundenheter kvarstår dock – finländarna har ansetts vara pålitliga, lojala och ansvarsfulla proffs. Mitt bland allt det nya är det i sista hand den vanliga finländarens inställning som avgör vår välfärds framtid.

Det är som känt svårt att genomföra förändringar och reformer. För flera år sedan uttalade sig den nuvarande kommissionens ordförande Juncker ungefär så här om beslutsfattarna: "Vi vet alla vad som borde göras. Det vi inte vet är hur vi ska bli omvalda när vi har gjort det." Tänk om väljarna, trötta på att ingenting görs, redan har förstått mer än så och vänder upp och ner på hela frasen: "Beslutsfattarna vet nog vad de borde göra, och om de gör det väljer vi dem på nytt."

Jag minns "Liisas lista" från 90-talet, det var fråga om ett förslag att minska statens utgifter. Innehållet i listan var inte nytt, men förslaget kom från oväntat håll. Det fick många att fråga sig varför oppositionen understöder något som strider mot dess omedelbara intresse. Många förstod säkert sedan att man gjorde en dygd av det nödvändiga.

Vi oroar oss mycket för vår priskonkurrenskraft och statsfinanserna. Mången talare har dragit slutsatsen att någon absolut måste avstå från något. I regel någon annan än den som framställt kravet. Om vi genuint vill påverka, är det nu läge att säga: Den här viktiga förmånen avstår vi från, vad avstår ni från? Låt oss än en gång göra en dygd av det nödvändiga.

Jag uppmuntrar beslutsfattarna att vara modiga också inför de sina. Talen har hållits, nu är det dags för handling.

Medborgare,

det är också dags för handlingar vid det klimatmöte som hålls i slutet av året i Paris. Det internationella samfundet står inför en stor utmaning: kan vi nå samförstånd ens när det gäller att lösa ett gemensamt problem?

Ekonomi och avvärjandet av klimatförändringen ser ut att stå i växelverkan på så sätt att åtgärderna för att avvärja klimatförändringen minskar om ekonomin försvagas. I vägskålen

ställs det egna landets skuld och allas vår gemensamma koldioxidskuld. Båda tär på framtiden.

Finland har varit ansvarsfullt, men samtidigt också insett sina möjligheter: Vi deltar i avvärjandet av klimatförändringen och utvecklar också vid genomförandet en ekonomisk verksamhet. Det gäller att satsa på båda.

Bästa finländare,

på självständighetsdagen blev vi bekanta med veteranen Hannes Hynönen, en 101-årig levnadsexpert. Vår tids fingerpekande tvister om vem som är liberal och vem som inte är, vem som är konservativ och vem som är reformvänlig, tolerant eller intolerant, viktig eller mindre viktig, detta käbblande ville Hannes ersätta med klartänkande.

Om jag förstod honom rätt menar han att det krävs självkännedom för att kunna leva ett gott liv. Att man har sig själv som måttstock för det man förväntar sig av andra. Att man minns det trevliga, men är medveten om det otrevliga. Eller att man inte är så mycket märkvärdigare än någon annan, men att tillsammans är vi starka.

Jag vill önska er alla ett gott nytt år och Guds välsignelse!

Republikens president Sauli Niinistös nyårstal 1.1.2016

Medborgare,

Jag vill börja med de goda nyheterna, eftersom det är svårare att se dem. Under året som gick har i synnerhet två bilder fastnat i minnet. Den ena uttrycker glädje över klimatavtalet i Paris, den andra visar presidenterna Obama och Putin när de huvud mot huvud överlägger om en lösning i Syrien.

Bilderna medför ännu ingen lösning vad gäller våra gemensamma fiender, klimatförändringen eller terrorismen, men de är bättre än vad vi kunde föreställa oss.

Många tänker säkert annorlunda och tycker att år 2015 bara har fört med sig en massa bekymmer. Det är sant, att bekymren har blivit synliga, men är det så att roten till det onda och dåliga finns längre tillbaka i tiden, och att fördämningarna nu bara lossar? Så att vi nu ofrånkomligt ser det som varit dolt eller som vi inte har sett tidigare.

Ur denna synvinkel talar jag i dag om immigration, säkerhet och ekonomi.

Medborgare,

Migrationen överraskade Europa trots att vi redan i årtal hade kunnat följa den väldiga strömmen av människor som tagit sig över Medelhavet. Flyktingskapets karaktär har också förändrats: man lämnar också andra platser än sådana där nödsituation råder. Flyktingskap och folkvandring går nu hand i hand med riktning mot Europa.

I Finland har vi mött sådant som vi aldrig upplevt förr. Under ett halvt år har över 30 000 flyktingar kommit hit och flyktingströmmen bara fortsätter. En del flyr undan nöd, andra söker något bättre; båda motiven är naturliga och mänskliga. Bakom migrationen finns också utnyttjande, till och med som maktpolitiskt redskap.

En oändlig mängd människor vill komma från olika håll i världen, men vår förmåga att ta hand om dem är begränsad. Jag tror att Sveriges statsminister Löfven sade det väsentliga när han beskrev det som att "vi har varit naiva". Sverige har också, på samma sätt som många andra länder, stramat åt sin invandringspolitik. Jag har uppfattat Finlands regerings lösningar så, att vi vill trygga resurserna för att kunna hjälpa dem som lider den största nöden. Då räcker hjälpen endast för dem som kommer för att de är jagade.

Det har uppstått problem också hos oss.

Själv är jag en jurist av den gamla skolan, från en tid då en bensinbomb mot en byggnad där människor kunde befinna sig, enligt lagen rubricerades som mordbrand, och det är det fortfarande för mig. Ett grovt brott. På samma sätt som förföljelse av flyktingar eller hetsande till hat är det. För mycket sådant har skett.

Inte heller har alla som kommer goda avsikter. Vissa har terroristbakgrund och andra gör annat illa. Ett fåtal personers bakgrund och gärningar skapar ogrundad misstro mot alla invandrare.

Oberoende av om en förbrytare är infödd finländare eller invandrare så måste myndigheterna öppet berätta om vad som har hänt och om följderna. Det dämpar känslorvallet och klipper vingarna av de värsta ryktena.

De extrema fenomenen har oroat oss. Jag är ändå övertygad om att finländarna inte i någon större mängd dras till extremt tänkande. Den allmänna atmosfären i Tyskland, vad gäller invandringen har av den tyske prosten Lilie, beskrivits som att "skepticism och självförtroende står i balans med varandra". Så är det kanske också i Finland, det finns både tvivlare och sådana som litar på att vi kommer att klara utmaningen.

Jag hänvisar ännu till det gamla talesättet, som fortfarande är aktuellt, det vill säga - ta seden dit man kommer. Invandring kan aldrig betyda att våra centrala värderingar, demokrati, jämlikhet och mänskliga rättigheter, ifrågasätts.

Bästa finländare,

Vår uppfattning om säkerheten har förändrats. Vi vaknade på allvar till insikt om kriget först när det kom till Europa. Rysslands oacceptabla handlingar på Krim och i Ukraina krossade idyllen om fridens hemvist.

Någon sådan idyll har det inte funnits i Mellanöstern och Nordafrika, där omfattningen av krigshandlingarna är mångfaldig jämfört med Ukraina. Detta driver människor på flykt och det befäster terrorismen.

En nyckelposition har en lösning på krisen i Syrien. Förenta staterna och Ryssland är delaktiga, de utför båda stridsåtgärder på samma front, men delvis mot olika fiendebilder. En sådan situation öppnar farokällor, men skapar också ett tvång till gemensamma lösningar. Om så sker i Syrien, uppstår förhoppningsvis också möjligheter till avspänning på annat håll.

Den skärpta internationella stämningen har också märkts i vår närhet. I Östersjöområdet har både Rysslands och Natos militära närvaro ökat.

I mitt tal i fjol konstaterade jag, att Finland bedriver en aktiv stabilitetspolitik. Centralt med tanke på vår utrikespolitik är vårt förhållande till Sverige och Ryssland, att vi är en del av Norden samt samarbetet både inom Europeiska unionen och med Natoländerna.

Utgångspunkterna för stabilitetspolitiken inom Östersjöområdet är relativt goda. Staterna ställer inga territoriella krav på varandra och det interna politiska läget i staterna är stabilt. Det finns alltså ingen härd som skulle blossa upp av sig själv, även om de mer omfattande spänningarna märks också här.

Finland och Sverige är Natos särskilda partner. Vi utövar tillsammans ett allt tätare militärt samarbete som fungerar bra, och som värdesätts i bägge länderna. Vi kan dock göra mer.

Finland och Sverige är dessutom båda länder som inte hör till någon militär allians. Tillsammans har vi starka band till både väst och öst, och detta ger oss en särställning.

Det skapar också möjligheter till ett betydande arbete för att främja säkerheten och stabiliteten i Nordeuropa.

Det vore logiskt, att vi vidareutvecklade också det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Det ligger i båda ländernas intresse att sträva efter att främja den samarbetsbaserade säkerheten, som också innefattar en strävan efter att utveckla åtgärder som väcker förtroendet.

Bästa åhörare,

Den internationella spänningen, flyktingskapet och terrorismen gör det svårare att förutspå framtiden. Det är till och med på kort sikt svårt att förutse vad faktorer, som är oberoende av oss, medför.

Min tanke är att vi i Finland inte har någon orsak att möta våren tyngda av ömsesidigt grälände och osämja. Jag vill ännu en gång påminna om att den samhällsliga enhälligheten är vår bästa resurs.

När det gäller ekonomin har vi upplevt magra år, men några feta år är inte ännu inom synhåll. Vi kommer att leva på kredit en lång tid trots att korrigerande åtgärder har vidtagits. Under en sådan här tid mäts också vår rättskänsla, nämligen att var och en bär ansvar enligt förmåga och att vi inte nu roffar åt oss utan tryggar framtiden.

Jag vill nämna två detaljer i den ekonomiska debatt som förts. Den ena gäller uppnådda förmåner och den andra priskonkurrenskraften.

En uppnådd förmån är en viktig sak, som många baserar sin existens och sin framtid på. Förmånerna har förvärvats efter hand, i takt med att de först har tjänats in och sedan fördelats.

I åtanke finns säkert pratet år 2007 om ett "fördelningsutrymme" på flera miljarder. Med det avsågs något gott som de följande åren skulle föra med sig. Fördelningen gjordes genast på förhand, men det goda blev aldrig verklighet. De fördelade förmånerna tjänades alltså aldrig in, eller med andra ord, förvärvades de inte.

En lakonisk fråga lyder: Kan en uppnådd förmån basera sig på något som aldrig förvärvats?

Man har uppskattat att denna "icke-förvärvade förmån" utgör flera procentenheter av de nuvarande problemen, det vill säga, både underskottet i den offentliga ekonomin och priskonkurrenskraften inom den privata sektorn. Det är också skäl att komma ihåg att de som gynnades var de som redan tidigare haft de största förmånerna.

Priskonkurrenskraften är ett problem som har identifierats, även om enighet ännu inte har uppnåtts. Det är inte lätt att ge avkall på en förmån och många hyser misstankar om vem detta sist och slutligen gynnar. Att priskonkurrenskraften förbättras kan inte endast betyda att vinstutdelningsförmågan förbättras. Det vore positivt om det kunde ingås tillräckligt allmänna eller till och med företagsspecifika förbindelser om att den erhållna nyttan kommer att användas i enlighet med vad som avtalats, det vill säga till att trygga arbetsplatserna.

Det är bra att dialogen på arbetsmarknaden fortfarande är öppen. Jag uppmuntrar er att nå en uppgörelse. Det är inte bra att möta våren i grälets tecken.

Bästa finländare,

Under slutet av sommaren och under hösten fick jag följa den stora berättelsen om den unga mannen Oscar Taipale och hans små bär. Han plockade hundratals liter skogsbär och gjorde en bra vinst. Detta får en att må bra i själen, och jag gläder mig mycket åt

denna berättelse om en pojke som plockar bär och därmed inspirerar sina vänner och många andra att göra detsamma.

Det finns många problem, men också mycket sådant som man kan glädja sig åt. Till exempel att viljan att hjälpa har ökat. Frivilligarbete bland flyktingar eller att erbjuda sina närmaste hjälp med helt vanliga saker, det gläder; dem som får hjälp, dem som erbjuder hjälp, och detta gagnar oss alla!

Jag vill önska er alla ett gott nytt år och Guds välsignelse!

Republikens president Sauli Niinistös nyårstal den 1 januari 2017

Medborgare,

Jämna år är viktiga för oss. För vissa när man blir äldre, för andra när någon sammanslutning fyller jämna år. För många av oss innebär det också att vi minns händelser som gjort intryck på oss, att så och så många årtionden har förflutit sedan något gott, eller ont, hänt.

Ingen av oss har upplevt hur det känns att tillsammans fylla jämnt hundra år. Detta år kommer det att hända så mycket att ingen av oss kan undgå att märka det. Småningom, efter hand som året framskrider, kommer stämningen att välla över oss.

Det kommer att bli fascinerande att se hur vi, ni och jag bland alla andra, låter oss gripas av känslan.

Den hundraåriga nationen hänför oss; den lyfter fram minnen och glimtar från gångna år, med olika fokus för olika åldersklasser. Säkert kommer också många unga att vakna till – aj, det här är så här viktigt – high five, Finland!

Alla deltar inte i firandet. Fyrverkerier, festyra, festtal; det är svårt att glädja sig åt sådant om det egna livet är alltför tungt.

Ett viktigt budskap för det hundraåriga Finland kunde vara: Du mår bra när ingen mår dåligt. Ge alltså den hjälp du kan. Ett annat budskap kunde vara: Ta ett rimligt ansvar, åtminstone för dig själv. Gör alltså vad du förmår.

På så sätt är du delaktig, en del av denna nation.

Ärade finländare,

Låt oss gå mer på djupet med denna hundraåring. Som folk är vi betydligt äldre än så, vi som i tiderna kom hit österifrån och västerifrån. Men finländare har vi blivit och finländare förblir vi.

Nationalitetsidén för i första hand tankarna till den romantiserade bilden av årtiondena före självständigheten. Den känsla som våra nationalkonstnärer beskrev i ord, penseldrag eller toner. Den ädla, upphöjda och djärva verksamheten för den rätta sakens skull, mot förtrycket. Språket och kulturen byggde upp nationalkänslan och nationen. På ett sätt som fortfarande berör oss, som när man i Sibeliusparken ser det upplysta monumentet över mästerkompositören och nästan tycker sig höra Finlandiahymnen ljuda i parkträdens sus.

Låt mig lyfta fram en annan bild, nu från tiden efter självständighetens första år. Jag kallar den för den delaktiges nationalkänsla. Den känsla som man lade grunden till med hjälp av folkväldet. Den ädla, upphöjda och djärva verksamhet, som krävdes för att vi efter blodiga skeenden skulle få ett slut på det ömsesidiga hatet och kunna bygga upp landet.

Likvärdighet och rättskänsla skapade den delaktiges nationalkänsla; också jag är en del av detta. Vi lyckades, och vinterkrigetets mirakel är ett ärofullt yttre uttryck för detta. Samma

känsla förenade alla människor, såväl smålottor som fänrikar, arbetare som borgare, stadsbor som landsbor. Känslan av att vi har något att värna om, och att vi gör det tillsammans. Eftersom vi är delaktiga.

Jag tar ett språng framåt, till vår tid och till det vi upplever nu. Vi talar mycket om delaktighet, och ännu mer om utanförskap. Själv har jag betonat rättskänsla och nationell enighet som värden som är viktiga för oss.

Den delaktiges nationalkänsla bottnar i växelverkan: Finland agerar på ett sätt som tar hänsyn till människan, och människan i sin tur gör en insats för ett gemensamt mål. Mellan individen och samhället uppstår ett ordlöst kontrakt, som resulterar i en positiv samhörighet och en nationalkänsla som värdesätter andra.

Det finländska samhället är mycket mer än bara staten. Medmänniskor, människor i näromgivningen, alla har vi befogenhet att göra gott. När vi hjälper andra har alldeles vardagliga saker stor betydelse, som när det gäller att bekämpa marginalisering, mobbing i skolan eller ensamhet. Detta är inte bort från den offentliga makten, som man ibland befarar, utan tvärtom vi bygger landet tillsammans.

Ett sådant samhälle, som bygger på en nationalkänsla, kan ha större framgång än andra utan att därför anse sig vara förmer än andra. Den utesluter ingen, inte heller på grund av härkomst, utan tar andra i beaktande och inbjuder till att delta. Den signalerar att detta är ett land där det är gott att leva.

Bästa finländare,

Vi vandrar nu i skuggornas land, i denna värld. Varje dag för med sig nyheter om grymheter och död, än från Aleppo, än från Berlin, varifrån härnäst?

Det har alltid funnits ondska, men nu är den allt tydligare närvarande. Vi hade redan lärt oss tänka och leva som om vi blivit kvitt ondskan. Och vi har ju blivit lärda att tro att det goda alltid vinner över det onda.

Finland är en del av den västerländska kulturen, och vi har ett västerländskt tankesätt. Att främja välfärd och bygga fred har varit vårt mål. Men att vi skulle behöva värja oss mot ondska, det är något vi inte alltid ens har reflekterat över.

I en vacker värld tänker man vackra tankar, och så ska det vara. Om bara världen alltid var enbart vacker.

Vår grundlag ger ett starkt skydd för enskildas rättigheter. Vi står emellertid inför mycket svåra frågor: hur ska vi förhålla oss till en situation där den kollektiva säkerheten vägs mot individens rättigheter?

När något ont har skett frågar man ofta i efterhand varför man inte redan tidigare gjorde tillräckligt för att stoppa terroristen. Det dåliga svaret är att man inte hade tillräckliga befogenheter. Ett sådant svar förmedlar en känsla av maktlöshet.

Givetvis ska det onda bekämpas med det goda. Men man måste samtidigt ställa gränser för det onda. Det krävs också orubblighet och beslutsamhet.

Europa har varit en stark förespråkare för demokrati, jämlikhet och mänskliga rättigheter. Dessa värden har vi exporterat, ibland i mästrande ton. I dag tvingas vi försvara dem innanför Europas gränser.

Europeiska unionen behövs nu mer än på årtionden men är samtidigt svagare och mer splittrad än någonsin.

EU har förlorat terräng i den internationella politiken. Nu förutspås det att presidenterna Putin och Trump kommer att diskutera Europa över Europas huvud. Och när det gäller

Syrien, sägs det att Ryssland och Turkiet försöker åstadkomma fred. EU kan inte vara frånvarande från de bord där framtiden avgörs.

I sina egna åtgärder har unionen under sin blomstringsperiod gått långt in på detaljnivå och samtidigt utvidgats mycket snabbt. Nu måste unionen kunna fokusera på det som är viktigast för Europas människor och familjer. Svaret är: att få leva i fred och trygghet. Terrorhotet, rädslan för krig och kraftiga migrationsströmmar skapar osäkerhet.

Klarar vi bättre av dessa utmaningar tillsammans eller varje land för sig? I samband med migrationen för två år sedan såg vi unionsländerna till och med vända sig mot varandra, när separata beslut fattades. Det kan också uppstå möjligheter för vissa att tillskansa sig tillfälliga fördelar på andras bekostnad. Detta försvagar helheten, och i slutändan kommer också vinnaren att stå som förlorare. EU är bara så starkt som dess svagaste länk.

Unionens försvarspolitiska samarbete har kommit igång med en knyck. Det är bra, och det finns all orsak att hålla vägen öppen. Det lönar sig inte att inleda diskussionen med att först fastställa vad samarbetet inte innebär. Det är bättre att framskrida steg för steg och se vart vägen bär.

Terrorismen är den gemensamma fienden, överallt och för alla. Att man effektivt kan hämta och utbyta information och att myndigheterna i olika länder har ett flexibelt samarbete är avgörande för bekämpningen av det onda. Här har EU en chans.

Migrationen innebär att människor flyr från krig och förföljelse, men också att människor söker sig bort från försämrade levnadsförhållanden. Det råder ett brett samförstånd om att den bästa hjälpen är den som ges på ort och ställe. Nu bedriver EU:s 28 medlemsländer och kommissionen därtill sitt eget, separata utvecklingssamarbete. Det innebär överlappande arbete och också ömsesidig konkurrens. Med förenade krafter kunde man uppnå bättre resultat.

Klimatförändringen kommer i framtiden i stora delar av världen att vara den faktor som i allra största utsträckning bidrar till försämrade levnadsförhållanden. När vi bekämpar klimatförändringen lindrar vi samtidigt migrationstrycket. EU har varit en fanbärare när det gäller att nå målen för Parisavtalet, och denna roll bör den ha också i fortsättningen.

Bästa finländare,

”Människor, djur och växter, alla är de av samma rot och stam”, konstaterade författaren Juha Hurme i tv-nyheterna inför julen. Så är det säkert, och alla ska vi komma överens med varandra.

I fjol lärde vi oss känna Sulo Karjalainen, som har en björn som kamrat. Där står de, djuret och människan, och ser varandra i ögonen. Hur mycket förstår de varandra? Människa eller djur, naturens skapelser båda.

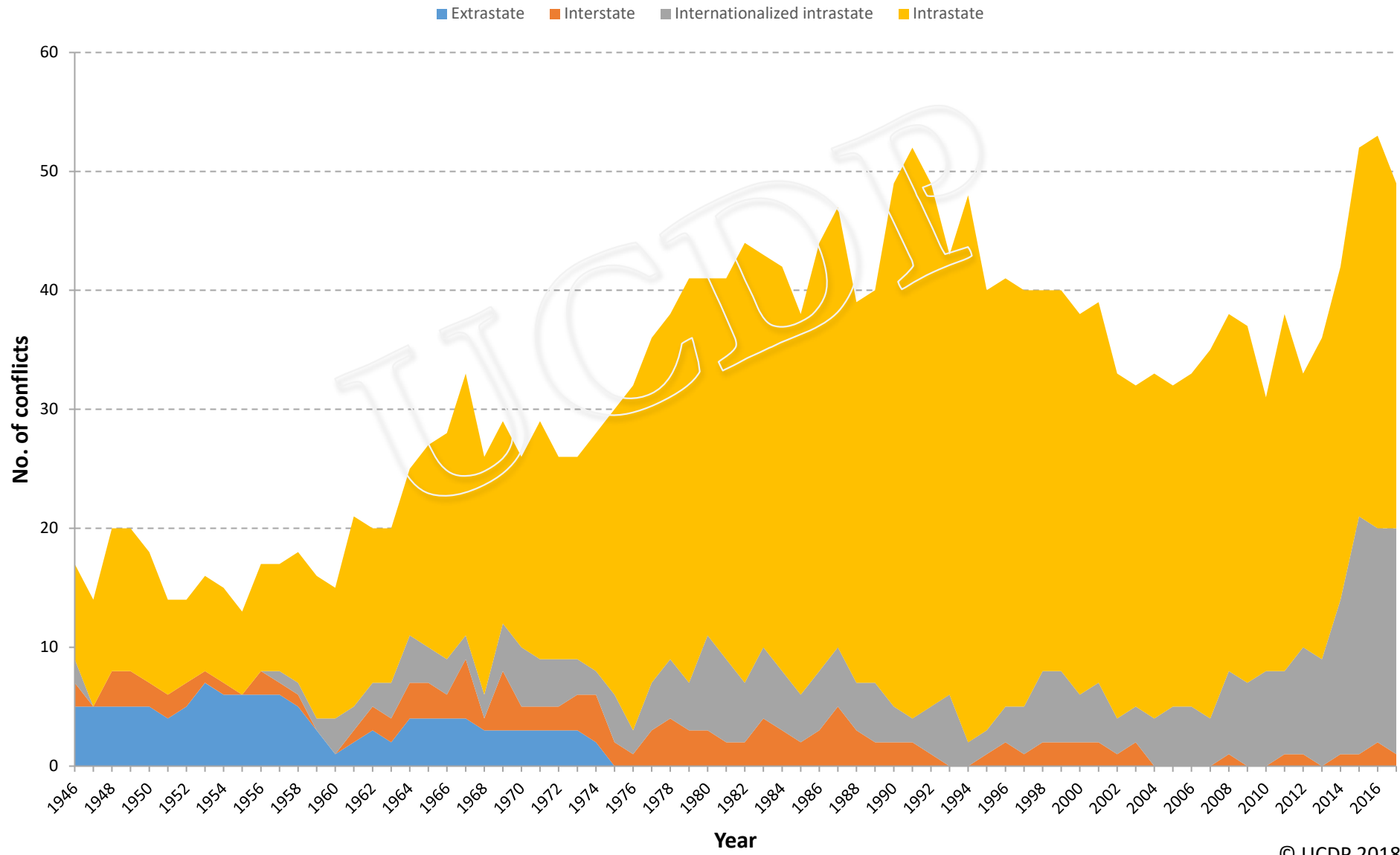
Och om vi människor skulle se varandra i ögonen, vad skulle det ge oss? Det skulle hjälpa att se, till exempel den andras behov av hjälp och hjälpa att förstå att också den andra har mål eller krav. Eller lära oss att identifiera hot och bemästra vår rädsla.

Skuggornas värld behöver en motvikt. Om nationerna, mänskligheten och skapelsen präglas av förståelse och delaktighet, viker skuggorna.

Jag önskar er alla ett trevligt 100-årsjubileum och Guds välsignelse!

Armed Conflict by Type, 1946-2017

Material 4, urvalsprovet i samhälle i förändring 2019

Gender och väpnade konflikter: föränderliga roller och identiteter

Bild 1: Befrielsen av Paris 1944

Bild 2: Bob Hopes julturné i Vietnam 1967

Bild 3: Från Maoisternas övningspass under inbördeskriget i Nepal (1996–2006)

Yhteiskunnallisen muutoksen valintakoe 2019, mallivastaukset

Kysymys 1.

Miten ihmisen toiminta on vaikuttanut biodiversiteettiin? Pohdi kirjan esimerkkien perusteella.

Huomioi, että täysien pisteiden saaminen eri osa-alueilta vaatii pohdintaa aiheista kirjan esimerkkejä hyödyntäen.

(1 p.)

- Biodiversiteetin määritelmät **(0,5)**
- Kuudennen sukupuuttoaalton suuruusluokka **(0,5)**

(3 p.)

- Tärkeimmät muutokset biodiversiteetissa historiallisessa kontekstissa. Vastaukseksi ei riitä suppea luettelo muutoksista, vaan niiden syy-seuraussuhteet pitää käsitellä kattavasti ja kirjan tietojen pohjalta. (teollinen vallankumous (saasteet, muutokset rakennetussa ympäristössä), Ilmastonmuutos, metsien tuho (suurimittaiset hakkuut / sodat), liiallinen metsästyys ja kalastus) **(2)**
- Esimerkki muutoksista maanpäälisessä biodiversiteetissä **(0,5)**
- Esimerkki muutoksista vesialueiden [akvaattisessa] biodiversiteetissä **(0,5)**

(2 p.)

- Tulokaslajien vaikutus biodiversiteettiin **(0,5)**
- Ympäristökatastrofien vaikutus biodiversiteettiin **(0,5)**
- Suojelutoimet biodiversiteetin ylläpitämiseksi (ympäristöön vaikuttavat sopimukset, järjestöjen toiminta, ympäristöaktivismi, luonnonsuojelualueet) **(1)**

(1 p.)

- Kaupungistumisen vaikutukset biodiversiteettiin (muutokset maaperässä, kaupunkien vaatimat resurssit) **(0,5)**
- Muiden ihmisen muokkaamien alueiden vaikutus biodiversiteettiin (sota-alueet, ydinkoeympäristöt, ympäristökatastrofialueet ihmisen lähdettyä niiltä) **(0,5)**

Yhteensä 7 pistettä

Kysymys 2.

Kerro lyhyesti (annettuun tilaan) mitä käsitteellä/asialla tarkoitetaan.

1. Antroposeeni (the Anthropocene) (1 p.)

Nykyinen geologinen aikakausi, missä ihmisen omalla toiminnalla on voimakkain vaikutus globaalin ympäristön muutokseen. Ihmisen oma toiminta vaikuttaa maapallon ekologiseen hallintajärjestelmään muuttamalla planeetan biogeokemiallisia syklejä. Fossiilisen energian kasvava hyödyntäminen, väestönkasvu ja kaupungistuminen ovat antroposeenin ytimessä. Käsitteen on kehittänyt antropologi Paul Crutzen, joka sijoitti antroposeenin alun 1700-luvun lopulle; McNeill & Engelke näkevät antroposeenin alkaneen toisen maailmansodan jälkeen.

2. Kiihtyvän kasvun aika (the Great Acceleration) (1 p)

Termi viittaa toisen maailmansodan jälkeen tapahtuneeseen kulutuksen ja väestön kasvuvauhdin eskaloitumista. Ihmiskunnan historia nähdään kokonaisvaltaisesti osana biogeofysikaalista ympäristöä, jossa muutosvoimana on ihmisen aiheuttama globaali ekologinen muutos. Kiihtyvän kasvun aika on tapahtunut kolmen viimeisen sukupolven aikana: (1) $\frac{3}{4}$ kaikesta ilmakehään päästetystä hiilidioksidista on peräisin tältä ajalta; moottoriajoneuvojen määrä on kasvanut 20-kertaiseksi; maapallon väkiluku on kolminkertaistunut, sekä esim. muovintuotanto on kasvanut miljoonasta tonnista (1950) 300 miljoonaan tonniin.

3. Biogeokemialliset syklit (Biogeochemical cycles) (1 p.)

Atmosfäärin, merien, kivi- ja maa-aineksien geologinen järjestelmä koostuu erilaisista biogeokemiallisista sykleistä, kemiallisten aineiden tai ainesosien virroista. Syklit ovat tärkeitä maapallon toiminnan, biosfäärin ja ilmaston tasapainon kannalta. Niitä ovat hiilisykli, rikkisykli, typpisykli sekä vesi- ja happisyklit. Ihminen on toiminnallaan vaikuttanut näiden syklien tasapainoon, erityisesti suurella fossiilisten polttoaineiden käytöllä.

4. Kestävä kehitys ja sen alkuperä (Sustainable Development and its origin) (1 p.)

Termin esitteli YK:n asettama Brundtlandin komitea v. 1987 julkiasemassaan raportissa Yhteinen Tulevaisuus. Kestävä kehitys määriteltiin *kehitykseksi, jossa otetaan huomioon ihmiskunnan nykypäivän tarpeet vaarantamatta samalla tulevien sukupolvien mahdollisuuksia omien tarpeidensa tyydyttämiseen*. Vuoden 1992 Rio de Janeirossa pidetty maapallon huippukokous (Earth Summit) institutionalisoi käsitteen.

5. Montrealin pöytäkirja – ajankohta, tausta ja vaikutukset (1 p.)

CFC-yhdisteiden (mm. freoni) suora vaikutus ilmakehän otsonikatoon nosti yleisen huolen aiheeseen 1970-luvulta alkaen. Vuonna 1986 tehty havainto otsonireiästä johti kansainvälisiin neuvotteluihin, joiden seurauksena 1987 solmittiin Montrealin Sopimus, jolla sitouduttiin freonipäästöjen (CFC) vähentämiseen. CFC-yhdisteitä käytettiin erityisesti teollisissa jäädytysprosesseissa (jääkaapeissa). Sopimuksen seurauksena tuotannosta tuli nopeasti ympäristöystävällisempää, kierrätettävää ja energiaa säästävää. Sopimus on esimerkki vahvasta kansainvälisestä ympäristösopimuksesta, jolla on todellista merkittävyyttä.

6. Kioton sopimus ja Venäjän suhtautuminen siihen (1 p.)

Kioton Sopimus (1997) on korkean tason ympäristösopimus, jolla pyrittiin pysäyttämään hiilidioksidipäästöjen kasvu. Kioton Sopimuksessa sitouduttiin tavoittelemaan vuoden 1990 kansallisia päästöarvoja. Yhdysvallat ja Kiina eivät sopimusta ratifioineet, mutta Venäjä ratifioi sen 2004, koska vuoden 1990 päästöt olivat maan taloudellisen romahduksen vuoksi sopimustakin alhaisemmalla tasolla. Maan talouden elvyttyä – erityisesti öljyteollisuuden avulla – Venäjä ei halua sopimusta enää noudattaa.

7. Kerro minkä ympäristöpoliittisen huolen seuraavat kirjat herättivät (1 p.)

a. John Kenneth Galbraith, *The Affluent Society (Runsauden Yhteiskunta)* 1958

Yhteiskunnallisen vaurastumisen haitalliset vaikutukset ympäristöön.

b. Rachel Carson, *Silent Spring (Hiljainen Kevät)* 1962

Ympäristömyrkkujen (DDT) vaikutukset eläinlajien, erit. linnuston katoamiseen.

c. Thor Heyerdal, *The Ra Expedition (Kaislaveneellä yli Atlantin)* 1971

Muovijätteen määrän massiivinen lisääntyminen merissä (sitten Kon-Tikin 1940-luvun lopulla).

d. Rooman Klubi, *Limits to Growth (Kasvun Rajat)* 1972

Taloudelliseen kasvuun perustuvan talousnäkemyksen kokonaisvaltainen kyseenalaistaminen.

Kysymys 3.

Luettele kuvien 1–10 ja annettujen teostietojen pohjalta, mitä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja muutosprosesseja voi havainnoida aikalaisnäkyymiä esittelevän kuvataiteen kautta. Totea lyhyesti, miten kukin ilmiö ja sen mahdollinen muutos näkyvät kuvissa. Huomaa, että yhdessä kuvassa voi esiintyä useita ilmiöitä ja että sama ilmiö voi esiintyä useassa kuvassa, joten laadi luettelo ilmiö kerrallaan.

Pisteytys: yhteensä 5 pistettä, kukin alakohta 0,5 pistettä. Oikeaksi vastaukseksi on hyväksytty paitsi kunkin ilmiön tarkka nimeäminen myös siihen liittyvien kuvissa esiintyvien käytäntöjen yksityiskohtainen toteaminen.

- kaupungistuminen: puutalopihoista kivikerrostaloihin, esikaupungistuminen, katuvalot, asfaltoidut leveät autokadut, sähkö/puhelin/lennätinlinjat
- asumisteknologia: lämmitys (puu-uunit/keskuslämmitys), valaistus (kynttilät, öljylamput, sähkö)
- esineekulttuuri (posliiniastiat, taulut, kukat, viuhka, kalusteet), ruoka, sisustus, taidekulttuuri
- liikenne- ja kuljetusvälineet kaupungissa: jalan, työntökelkka, hevonen, vene, auto (ei kuvissa)
- energianlähteet ja teknologian kehitys: puu, heinä, lihasvoima, tuuli, hiili, höyrykone, sähkö
- päivittäistavarakauppa: torikauppa; elintarvikkeet, heinä, polttopuut maalta kaupunkiin
- luokat ja sukupuolet: vaikutus pukeutumiseen, asumiseen, työhön, lukutaitoon, ajankäyttöön
- työkoti-instituutio: sosiaalipalvelu, köyhäinhuolto, lapsityö, lasten asema/huolto, työssä oppiminen
- kauppa ja merenkulku, kotimaassa ja kansainvälisesti, myös talvimerenkulku: satama/tori, purjehdus, kalastus, höyrylaivat, jäänmurto, ulkomaankauppa
- vapaa-aika: ulkomaanmatkailu, keräilyharrastus, nautintoaineet, luistelu; lukeminen, politiikka

Kysymys 4.

Selosta millaisten temaattisten ja maantieteellisten painotusten kautta tasavallan presidentti Sauli Niinistö tarkasteli oheisissa uudenvuodenpuheissaan Suomen asemaa ja tavoitteita sekä niiden muuttumista suhteessa muuhun maailmaan.

Pisteytys: yhteensä 6 pistettä, kukin alakohta 0,5 pistettä. Oikeaksi vastaukseksi on hyväksytty paitsi kunkin toimintakontekstin tarkka nimeäminen myös siihen liittyvien arvojen, tavoitteiden ja toiminnan käytäntöjen yksityiskohtainen toteaminen.

- Venäjä: Krimin valtaus tuomitaan; keskusteluyhteys naapuriin säilytettävä; yhteistyö, rauhan säilyttäminen; suurvaltasuhteet kontekstina; ulko- ja turvallisuuspolitiikka presidentin toimialaa
- EU-yhteistyö: suuret kysymykset (turvallisuus, ilmasto); rakoillut pakolaiskriisin aikana
- länsi: ”Suomi on osa länttä ja Venäjä tietää sen”; yhteistyökonteksti, kulttuuri- ja arvopohja
- lähialueet: Pohjois-Eurooppa ja Pohjoismaat, myös kahdenkeskinen puolustusyhteistyö Ruotsin (Suomen tapaan sotilaallisesti liittoutumaton) kanssa; tavoitteena vakaus, uhkana mm. Venäjän ja NATO:n vahvistunut läsnäolo Itämerellä kansainvälisten kriisien (Ukraina, Syyria ym.) aikana
- NATO-kumppanuus ilman jäsenyyttä (vrt. Ruotsi), myös yleiseurooppalainen konteksti
- Suomi osana kansainvälistä taloutta: kauppasuhteet, velanotto, hintakilpailukyvyn vahvistaminen
- tiivistyvä ilmastoyhteistyö EU:ssa (Pariisin kokous > sopimus) ja globaalisti
- pakolaiskriisi 2015: ISIS, Lähi-Itä, Pohjois-Afrikka, liikenne Eurooppaan mm. Välimeren yli; vainoa pakenevien priorisointi paremman elämän etsijöihin nähden määrien kasvaessa, syynä resurssien rajallisuus; vaihtoehtona avunanto lähtömaissa; kansainvälisen koordinoinnin tarve
- ääriajattelun voimistuminen Euroopassa pakolaiskriisin seurauksena; Suomessakin polttopulloja, mikä tuomitaan; toisaalta joidenkin tulijoiden epäselvät motiivit ja jopa väärinkäytökset
- kansallinen henki avaimena menestykseen maailmalla: itsekkyyden haitat; solidaarisuus ja terve kansallinen itsetunto > pidetään kaikki mukana ja hyväksytään tulokkaat; ”maassa maan tavalla”
- terrorismi pakolaiskriisin lieveilmionä, tarve vahvistaa kansainvälistä turvallisuusyhteistyötä
- eurooppalaisen yhteiskunnan luovuttamattomat arvot: demokratia, tasa-arvo ja ihmisoikeudet

Kysymys 5.

Arvioi oheisen kuvion (aineisto 3) perusteella, miten aseellisten konfliktien kokonaismäärä ja konfliktien tyypit ovat muuttuneet kylmän sodan aikana (1947–1991) ja sen jälkeen. (4 p.)

Aseellisten konfliktien tyyppejä:

Extrastate, valtion alueen ulkopuolinen konflikti, esim. siirtomaasota

Interstate, valtioiden välinen sota

Intrastate, valtion sisäinen konflikti eli sisällissota

Internationalized, valtion sisäinen konflikti johon ulkomaat osallistuvat

Avgör på basis av den bifogande figuren (3) hur totalantalet och typer av väpnade konflikter har ändrats under det kalla kriget (1947–1991) och därefter. (4 p.)

Typer av väpnade konflikter:

Extrastate, konflikt utanför statens område, till ex. kolonialkriget

Interstate, mellanstatlig konflikt

Intrastate, inomstatlig konflikt eller inbördeskrig

Internationalized, inomstatlig konflikt med utländsk inblandning

MALLIVASTAUKSET: yht. 4 p.

5.1. (max. 1 p.) **Kokonaismäärä** kasvoi epätasaisesti **kylmän sodan aikana** vajaasta 20:stä (vuonna 1947) huippuunsa yli 50:een (vuonna 1991) (0,5 p.). **Sen jälkeen** se laski 2000-luvulla runsaaseen 30:een mutta nousi jälleen 2010-luvun puolivälissä yli 50:een (0,5 p.). (Luvut tai kuvaus kelpaa.)

- 'jännitteiden' määrä ei kelpaa; ei liioin pelkkä toteamus määrän kasvusta vuosien 1947 ja 2015 välillä; tarkempi kuvaus tai lukuja eri vuosilta ilman erottelua kylmän sodan aikana ja sen jälkeen: 0,5 p.

5.2. (max. 1 p.) Valtaosa konflikteista oli **valtioiden sisäisiä**, mikä selittää kokonaismäärän kasvun **kylmän sodan aikana** (suurvaltojen välinen ideologinen kilpailu) (0,5 p.). Myös 2010-luvun puolivälin kasvu johtuu osin niistä ja osin **konflikteista, joihin ulkomaat osallistuvat** (0,5 p.).

- 'merkittävä osa' ei kelpaa; tarkempi kuvaus tai lukuja erotellen kylmän sodan aikana ja sen jälkeen mutta ilman yhteyttä kokonaismäärään: 0,5 p.

5.3. (max. 1 p.) **Valtion alueen ulkopuoliset konfliktit** loppuivat 1970-luvulla (0,5 p.), kun viimeiset siirtomaat itsenäistyivät (dekolonisaatio) (0,5 p.).

5.4. (max. 1 p.) **Valtioiden väliset konfliktit** (eli nk. klassiset sodat) muodostivat vain pienen osan kokonaismäärästä **kylmän sodan aikana** (0,5 p.) ja **sen jälkeen** häviävän pienen osuuden, useina vuosina ei yhtään tapausta (0,5 p.).

- pelkkä määrän lasku ei kelpaa; tarkempi kuvaus tai lukuja eri vuosilta ilman erottelua kylmän sodan aikana ja sen jälkeen: 0,5 p.

Kysymys 6.

Arvioi miten genderroolien ja -identiteettien muutos käy ilmi kuvista 1–3 (aineisto 4)

a) yksilöiden tasolla, b) instituutionaalisella tasolla, c) ideologioiden ja oppien tasolla ja d) symbolisella tasolla. (7 p.)

Analysera hur genderrollernas och -identiteternas förändring framkommer i bilder 1–3 a) på individernas nivå, b) på institutionell nivå, c) på ideologisk och ideell nivå, och d) på symbolisk nivå.

MALLIVASTAUKSET: yht. 7 p.

Kuva 1: Pariisin vapautus 1944 / Bild 1: Befrielsen av Paris 1944

Kuva 2: Bob Hopen joulukiertue Vietnamin 1967 / Bild 2: Bob Hopes julturné i Vietnam

Kuva 3: Maolaisten harjoituksista Nepalin sisällissodan (1996 – 2006) aikaan / Bild 3: Från maoisternas manöver under Nepals inbördeskrig (1996 – 2006)

6.a. genderroolin muutos **yksilöiden** tasolla (eli se mitä pidetään sopivana): ensimmäisen kuvan (Paris 1944) naiset näyttävät tyttömäisiltä, mies sotasankarilta (0,5 p.), (vastarintaliikkeessä oli myös naistaistelijoita mutta heidät on rajattu virallisista kuvista pois (0,5 p.), toisen kuvan (Vietnam 1967) nainen näyttää edelliseen kuvaan verrattuna vapaammalta, mies kuitenkin pääesiintyjä (0,5 p.), kolmannen (Nepalin sisällissota) päättäväiseltä ja uhmakkaalta ("maskuliiniselta"); kuvassa vain naisia, ehkä miehiäkin (0,5 p.). [YHT. 1,5 – 2 p.]

6.b. genderroolin muutos **instituutionaalisella** tasolla (eli mitä rooleja instituutiot – tässä tapauksessa armeija (valtio) tai sissiarmeija – sallii eri sukupuolille): ensimmäisen kuvan miessotilaan ihailijoista ("kotirintama") (0,5 p.) toisen kuvan (esineellistetyksi) sotilaiden viihdyttäjäksi (0,5 p.) ja kolmannessa kuvassa itse sotilaaksi (toimijaksi) (0,5 p.). [YHT. 1,5 p.]

6.c. genderroolin muutos **ideologioiden ja oppien** tasolla (eli vallitsevan ideologian mukaiset sukupuolinormit): ensimmäisen kuvan henkilöt juhlivat natsimiehityksen loppua, mutta silti vielä perinteisten normien (joita taustalla näkyvä kirkko vielä korostaa) mukaisissa rooleissa (konservatismi) (0,5 p.); toisen kuvan henkilöt tukemassa 'vapaan maailman' kamppailua kommunismia vastaan; nainen ilmentää yksilöllisyyden (liberalismi) ja vapaan seksuaalisuuden normia, mies tosin patriarkaalisesti hallitsee (näennäinen tasa-arvo) (0,5 p.); kolmannen kuvan naiset ilmentävät sosialistisen (maolaisen) tasa-arvon ideaalia (0,5 p.). [YHT. 1,5 p.]

6.d. genderroolin muutos **symbolisella** tasolla (sukupuolistetut symbolit): ensimmäisen kuvan keskushahmo symbolisoi feminisoitua Ranskaa (Marianne/vapaudenpatsas) sekä rauhaa ja voittoa (voiton jumalatar); mies turvallisuutta (0,5 p.); toisen kuvan nainen ja mies symboloivat amerikkalaisuutta ('länttä'); nainen myös seksisymboli (0,5 p.); kolmannen kuvan asetta kantava nuori nainen symboloi joukkovoimaa ja yksilön genderroolin ja -identiteetin sulautumista ryhmään (0,5 p.). [YHT. 1,5 p.]

Jos on huomannut, että genderroolien muutos koskee myös kuvien miehiä, yksi lisäpiste. (1 p.)